

Ranganathanin käsitys tiedosta

Silmiini sattui "Kirjastotiede ja informatiikka" -lehden numerossa 2/1992 viite, joka koski neljätoista vuotta sitten ilmestynyttä kirjaani. Minua kiinnosti nähdä, missä yhteydessä siihen nyt viitattiin, ja huomasin kyseessä olevan Marjatta Okon artikkelin Ranganathanin tiedon kasvun malleista.

Kuten Marjatta Okko aivan oikein päätelee (s. 55), en itse aikoinani ryhtynyt kääntämään minulle vieraan tieteenalan, geologian, termejä, vaan turvauduin asiantuntijaan. En muista enää sen henkilön nimeä, joka Helsingin yliopiston asianomaisella laitoksella minulle käännökset ilmoitti sinne soittaessani. Toisen tieteenalan käsitteiden lainaaminen toiselle alalle on kiintoisa, joskin uhkarohkea ajatuskokeilu. Siitä voi ajeta uusia ulottuvuuksia, mutta se voi myös johtaa umpikujaan.

Intialainen ajattelu on länsimaiselle ihmiselle monessa suhteessa vierasta ja usein vaikeasti tajuttavaa. Vastaavanlaisia vaikeuksia ilmenee intialaisillakin heidän perehtyessään länsimaiseen ajatteluun. Kummallakin taholla vaaditaan kärsivällisyyttä tutustuttaessa toisesta maanosasta koitoisin olevaan outoon käsitemaailmaan.

En pidä itseäni Ranganathanin enempää kuin intialaisen filosofiankaan tuntijana, kosketukseni kumpaankin on ollut varsin pinnallista. Jälkimmäisen sisältämä tietoteoria on mielestäni kuitenkin edellisen kannalta hyvin merkitsevää. Esimerkiksi jainalaisuudessa esiintyvä tiedon jaoittelu on hedelmällinen lähtökohta, nimenomaan kun kysymyksessä on sanallinen tieto. Siinä erotetaan kolme päävaihetta: sanojen, niiden yhteenliittymien ja keskinäisten suhteiden tavoittaminen, sanojen tarkkaileminen ja ajattelemine ja lopuksi sanojen muodostaman kokonaisuuden soveltaminen tarkoitettuun päämäärään pääsemiseksi. Sanojen

ja niiden merkitysten suhdehan ei ole muuttumaton, koska eri sanoilla saattaa olla sama merkitys ja samoilla sanoilla eri merkitys, ja merkitykset voivat vielä muuttua. Sanan ja merkityksen suhde on itse asiassa olemassa vain aikaan, paikkaan ja lauseyhteyteen nähden. Tieto, joka tulee sanoista, on erillinen tiedon laji ja poikkeaa havainnosta ja päättelystä.

Sankhyatradition mukaan alkuperäinen luonto on yksi ja todellinen ja sisältää itsessään kaiken. Näkyvä ja konkreettinen maailma syntyy siten, että luonto paljastaa sen meille.

Radhakrishnan, joka kenties enemmän kuin kukaan toinen on toiminut välittäjänä idän ja lännen filosofioiden kesken, opettaa, ettei maailma ole ihmisen luoma illuusio, mutta ei myöskään rationaalisesti itsensä selittävä. Rationaalinen tietoisuus sisältää käsitteitä, joista ei voida luopua, mutta joita ei myöskään pystytä riittävästi selittämään. Selittäminen on mahdollista ainoastaan intuition avulla. Intuitio on tiedon kaikkien muotojen perusta.

Kääntämisestä puheen ollen siinä on aina omat vaikeutensa, koska kaikki sanat, varsinkin kulttuurin kehitykseen kiinteästi liittyvät, omaavat vain asianomaisella kielellä tulkittavissa olevia merkitysvaihteita. Käännös on aina tiettyssä mielessä epätarkka. Sen vuoksi on syytä tutustua teksteihin niiden alkukielellä. Ranganathanin äidinkieli ei ollut englanti eikä hän Intiassa oppinut juuri sitä englantia, mitä saarivaltakunnassa käytettiin. Myös tästä syystä hänen ajatustensa tavoittaminen ja tulkitseminen voi olla hankalaa, mutta yrittäminen maksaa kyllä vaivan.

Ritva Sievänen-Allen